

Dohnal, Josef

[Ruská poezie 20. století: recepční, genologické a strukturně analytické pohledy: sborník studií. Red.: H. Ulbrechtová, M. Kusá]

Opera Slavica. 2010, vol. 20, iss. 1, pp. 58-59

ISSN 1211-7676

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/117133>

Access Date: 19. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

řícího v Maďarsku, stejně jako polemice dvou významných představitelů slovenské národnostní literatury v Maďarsku Gregora Papučka s Imrichem Fuhlem. Jejím jádrem je spor o ztotožnění bilingvismu s dvojitou národní identitou. Papuček, zastánce této rovnice, zaměřuje funkční výrazové prostředky s vědomím příslušnosti k jednoznačně definovanému společenství (v tomto případě znaky příslušnosti k národnímu, resp. národnostnímu kolektivu), což jak Fuhl, tak autor studie z metodologicky i čistě osobních důvodů odmítají. Spor o právo sloužit tzv. univerzálním cílům se tak vynořuje v aktuální přítomnosti se stejnou intenzitou, s jakou probíhal v prostředí slovenských intelektuálních elit v průběhu celé druhé poloviny 19. století.

Autorův empirický pohled na literární praxi dává zapravdu koncepci, jež pracuje s bilingvismem jako s funkční kategorií umožňující průnik výrazových prostředků i kontextů – a to jak na straně inspiračních zdrojů (geneticko-typologické impulzy i organické začleňování překladů z obou jazyků), tak na straně předpokládané i faktické čtenářské recepce. (Typické pro tento trend jsou vedle tvorby Imricha Fuhla například knihy Alexandra Kormoše *Ohnivá kytice – Tűzcsokor*, 1991, *Okúďovanie kosou – Lobogó szárnyam*, 1995, ad.) Jiné typy cesty k myšlenkové univerzalitě podle Andrušky představuje autorské gesto suverénního tvůrce uměleckých hodnot, jež neberou ohled na místo a okolnosti vzniku. Tento model překonávání izolacionismu národnostní kultury představuje tvorba Oldřicha Kníchalů, jež odmítá „menšinovou výlučnost“ a své dílo nevyčleňuje z kontextu slovenské národní literatury – a to navzdory nevšimavosti, ba přezíravosti mateřského literárního společenství.

Andruškovo systematické studium historie i operativní situace slovenského literárního prostředí v Maďarsku a dalších zemích středoevropského regionu znamená kromě bezprostředních empirických zisků i metodologický přínos: jejich prostřednictvím lépe porozumíme fenoménu trvale přítomnému ve středoevropském regionu od okamžiku konstituování novodobých národních společností – národnostním literaturám a jejich úloze, smyslu a funkci v systémech literatur většinových a mateřských (jako příklad v českém literárním kontextu lze uvést pražskou německou, resp. židovskou literaturu).

Milan Pokorný

Ruská poezie 20. století. Recepční, genologické a strukturně analytické pohledy. Sborník studií. Red.: H. Ulbrechtová, M. Kusá. Slovanský ústav AV ČR, Praha 2007, 274 stran.

Ruská literatura není v posledních dvou desetiletích příliš častým předmětem, jemuž by se věnovaly obsáhlejší knižní publikace. O ruské poezii to platí obzvlášť – jejíž komplexní zachycení v českém literárněhistorickém kontextu chybí a zcela jistě ještě nějakou dobu chybět bude. Ocenit tak je třeba snahu podat alespoň částečný pohled na morfologické i tematické dominanty ruské poezie 20. století vzniklé v česko-slovenské spolupráci.

Předkládaná publikace vzniklá ve spolupráci českých a slovenských literárních teoretiků a historiků je jedním z potřebných publikačních počínů pro svoje průřezové zaměření, snahu mapovat vývoj ruské poezie „vcelku“, tedy se zřetěním nejen k domácímu ruskému literárnímu a společenskému vývoji, který samozřejmě převažuje, ale i se zachycením

(pochopitelně jen kusým a tématikou studií zdůvodněným) vztahů k vývoji v ostatních literaturách – charakteristické jsou tím především studie Richterková, Kšicová, Valcerová.

Ruská poezie 20. století je v publikaci představena jako jev komplikovaný, vnitřně výrazně členěný a zastoupený jak nejvýznamnějšími, tak méně významnými autory či jevy (příkladem může být Olšovského studie o Oboldujevově poezii).

V celku i v jednotlivých studiích lze ocenit především autorské generační zastoupení – studie předkládají představitele „starší“ i „mladší“ generace rusistů, takže jejich pohled je různorodější a ucelenější, vylučuje „jednosměrnou“ perspektivu a vytváří tak předpoklady pro plastičtější zachycení sledovaných jevů. Kvitovat je třeba snahu sledovat ruskou poezii a její specifika ve vnitřním vývojovém kontextu a propojovat ji s významnými literárními i historickými jevy 20. století odehrávajícími se mimo Rusko (specifickou roli má pak J. Brodskij a jeho život i tvorba, důležitý je pak i česko-ruský kontext, zejména pak reakce na události roku 1968).

Pro sborník charakteristické je zaměření na vzájemnou návaznost jednotlivých vývojových období ve vývoji ruské poezie stejně jako propojení morfologického pohledu, který jindy a jinde mnohdy ustupuje do pozadí, s tematickým; zvláště pak je třeba zdůraznit translátologické zaměření (Valcerová) a kulturně-kontextový a recepční aspekt (Richterek, Kšicová, Kusá). Přivítat lze také vytčení individuálních i skupinových počinů, a to proto, že mnozí z autorů jsou podstatně obtížněji uchopitelní jako jednotlivci, daleko přesněji pak význam jejich poezie i její tvarové a tematické charakteristiky vystupují v komplexněji pojatých studiích (např. Ulbrechtová aj.).

Sborník, který vznikl jako výstup společného projektu Slovanského ústavu AV ČR a Ústavu světové literatury SAV je dokladem toho, jak lze efektivně spolupracovat a vzájemně dosáhnout jak věcného odborného zaměření bez nadměrného ideologizování, tak toho, že česká i slovenská rusistika vzájemně dokáže spojit své síly a vyvážit tak své silnější a slabší stránky. Sborník jako cenný příspěvek k poznání některých etap vývoje ruské poezie 20. století stejně jako básnických osobností a kulturních i společenských událostí, které ji formovaly, proto můžeme brát jako důkaz toho, že synergie lze najít, hledají-li se, i jako podnět pro další podobnou možnou spolupráci na jiných, možná i širě pojatých projektech.

Josef Dohnal

Interpretácia ako konfesia

Mikulášek, A.: Interpretiční etudy. Balt-East, Praha 2009, 172 stran.

Najskôr pri viacerých pracovných príležitostiach, alebo i tých prostých denných situáciách, sa pre ich jestvovanie, z ich odvedenú výzvu až (ná)tlak, správame i podľa toho, ako ich vnímame, pričinne do nich prenikáme, konfrontujeme nami poznané s novou, v nich obsiahnutou situáciou, pretože napokon, ako pre seba postupne objasňujeme okamih alebo i problém, v ktorom sme sa ocitli, máme, môžeme, či až musíme správne, alebo aspoň primerane konať. To by mohlo za istých okolností znamenať i to, že prijímame v tom okamihu pre nás uspokojujúce, no predsa len jedno z množstva vysvetlení i objasnení reálnej „situácie.“